

Slovenski dom

Štev. 275

V Ljubljani, ponedeljek 4. decembra 1939

Leto IV

Junaštvo Fincev uspešno kljubuje sovjetski premoči

Ves svet občuduje mali finski narod, ki neustrašeno odbija roparskega sovražnika - Pogum in odlična organizacija vojske sta glavno finsko orožje

Stockholm, 3. decembra. Reuter: Po poročilih, ki so prispela sem, se danes borbe na Karelijski ozini nadaljujejo z nezmanjšano srditostjo. Poročajo, da se v vsaki finski jami ob meji nahaja že po en sovjetski tank. Veliko število sovjetskih tankov je bilo uničenih. Ne ve se točno število, toda danes je bilo uničenih več sovjetskih tankov kakor včeraj. Po nekem poročilu so bili uničeni vsi sovjetski tanki, ki so jih sovjetske čete uporabljale v boju s Finci.

Amsterdam, 3. decembra. Po vesteh, ki prihajajo iz Helsinkija, ne kažejo Finci navzlic ogromnemu pritisku Sovjetske Rusije nobene strahu. »Hettolka« poroča, da se noben finski vojak ni prestopil norveške meje v pokrajini Petsama, ki se nahaja ob norveški meji. Dopisnik dodaja, da so finski vojaki dobili v minuli noči naročilo, da v primeru, da bi morali zapustiti mesto Salmijarvi, popolnoma uničijo rudnik niklja, ki se nahaja v bližini mesta in da uničijo tudi samo mesto.

London, 3. decembra. Poročilo finskega ministrstva narodne obrambe, ki je bilo objavljeno snoti po radiu v Helsinkiju, pravi, da so bile včeraj največje borbe v okraju Sudijarvi na Karelijski ozini, kjer je sovražnik napadel na več krajih. Na drugih krajih je bil izvršen umik iz taktičnih razlogov, toda frontalna črta je ostala nedotaknjena. Arktična luka Petsamo se nahaja stalno v rokah finskih branilcev. V toku včerajšnjega dneva ni bilo zračnih napadov. Tudi sovražna mornarica ni napadla včeraj finske obale verjetno zaradi težkih izgub, ki jih je pretrpela prejšnji dan ob priliki napada na Hangö.

Helsinki, 3. decembra. Včeraj so se vodile v obmejnih krajih srdite borbe. Sovjetske čete so imele velike izgube. Severno od jezera Ladoga so se finske čete umaknile točno po obrambnem načrtu finskega vrhovnega poveljstva. Opaža se, da so premiki sovjetskih čet zelo počasni. Številni sovjetski tanki so bili uničeni ali zažgani.

Dokaz sovjetske brezobzirnosti

Washington, 3. decembra. Ministrstvo za zunanje zadeve je objavilo sporočilo, da je bil ameriški poslanik v Helsinkiju v četrtek pričel nedovoljenega bombardiranja mesta od strani sovjetskih letal. Poslanik pravi v svojem poročilu, da je 15 letal nezakonito bombardiralo mesto, kar so videli oni in vsi

ostali uslužbenci ameriškega poslanstva. Neko poslopje, ki se nahaja v tretji ulici od poslanstva, je bilo zažgano od bombe.

Rim, 3. decembra. b. Fašistično dijaštvo je priredilo danes navdušene manifestacije za Finsko. Pri manifestacijah so padali ostri vzkliki na naslov sovjetske Rusije.

London, 3. decembra. o. Vsi italijanski časopisi pišejo o sovjetsko-finskem sporu in hudo obsojajo Sovjetsko Rusijo zaradi njenega nenadnega vdora. Rimski »Timesov« dopisnik poroča, da bo Italija vse dotlej mirna proti Sovjetski Rusiji, dokler Rusija ne bo ogrozila italijanske interesne sfere. V kratkem pa je treba pričakovati pomembne korake Italije, da zaščiti Balkan od morebitnega sovjetskega vpada.

Finsko levičarsko delavstvo se z orožjem brani pred „delavskim očetom“ Stalinom

Helsinki, 3. decembra. AA. Havas: Finska socialnodemokratska stranka in zveza delavskih sindikatov sta objavili sledeči proglas:

V teh časih preizkušenj za finski narod, želijo predstavniki delavskega razreda prepričati javno mnenje, da finska vlada, ki je bila te dni sestavljena in odobrena od parlamenta, edina predstavlja finski narod. Te pravice nima nobena druga vlada. Delavski razred v tej državi živi mirno ob svojem ognjišču. Finska je sedaj žrtev krivice. Naloga delavskega razreda je, boriti se proti takim napadom. Ta naravna obramba niti najmanj ne zmanjšuje želje finskega naroda in njegovega delavskega razreda živeti v miroljubnih odnosih

Združene države ne bodo prekinile stikov s Sovjeti

Newyork, 3. decembra. Ameriška vlada je sklenila, da diplomatskih stikov z Moskvo ne bo pretrgala, da ne bi s tem vnaprej onemogočila svojega morebitnega ponovnega posredovanja, da bi se sovražnosti ustavile. Pač pa je Roosevelt na lep način priporočil tovarnarjem orožja, naj ne pošiljajo v Rusijo nobenega orožja, da s tem pokažejo svoje zgražanje nad sovjetsko nasilnostjo. Kljub temu pa se oglašajo številni ugledni ameriški politiki, ki zahtevajo, da Združene države na vsak način prekinjejo odnose s Sovjetsko Rusijo, češ da se bo le na ta način dalo povedati Sovjetom, da se ves kulturni svet nad njimi zgraža.

jih s Sovjetsko Unijo, ki odgovarjajo interesom obeh držav. Delavski razred Finske ima globoko željo, da se obnovi mir. Podpisane organizacije izjavljajo, da finski delavci popolnoma upoštevajo sedanje dogodke in da so prepričani, da se bodo težave prebrodile in da bo demokratska in miroljubna reforma zavarovala gospodarski in kulturni napredek širokih plasti. Toda ako zavojvalci odklanjajo našo željo za mirno rešitev, delavskim razredom Finske ne preostaja drugega, kakor da se z orožjem v roki bore proti sili za pravico naroda, da vodi sam v demokratskem duhu in v miru svojo usodo.

Rusko orožje se drobi...

severu Finske pa so ujeli nad 800 sovjetskih vojakov.

Ze tretja sovjetska bojna ladja uničena

Helsinki, 3. decembra. Reuter: Kakor se izve, je bil predvčeršnjim o priliki bombardiranja Hangöja zadet tudi drugi sovjetski rušilec.

Riga, 3. decembra. AA. Reuter: Iz Helsinkija poročajo, da so Finci popolnoma uničili rudnik niklja v Salmijarvi, da ga ne bi mogli Rusi v primeru, da zavzamejo ta kraj, izkoristiti.

Hude ruske izgube

London, 3. decembra. o. Londonski radio poroča, da so finske čete v bližini Terioka na južnem delu Finske pri umiku na več krajih postavljale mine. Ko so prekorčile sovjetske čete minirana polja, so Finci spustili v zrak te mine in tako prizadejali sovjetskim četam ogromne izgube. Tudi na severu se vrše hudi boji in so finske čete ponovno zavzele nekatere po sovjetih zavzete postojanke. Streljanje je bilo celo slišati na švedsko ozemlje. Zadnjih 48 ur ni priletelo nobeno sovjetsko letalo nad Helsinki, iz česar sklepajo, da je to v zvezi s sovjetsko-nemškim dogovorom, da sovjetska letala tako dolgo ne bodo napadala, dokler ne bodo Nemci odpeljali svojih beguncev. Iz vseh krajev pa poročajo o uporih sovjetskih vojakov. Tako se je zvedelo, da se je pri Ladoškem jezeru uprla cela sovjetska četa, katero so Sovjeti sami zdecimirali.

Spet 3 nemške podmornice uničene

London, 3. decembra. b. S patrolnim čolnom iz Greenabyja se je posrečilo uničiti dve nemški podmornici, tretjo pa je potopila neka angleška vojna ladja.

Pariz, 3. decembra. o. Francooski pomorski krogi so prepričani, da je Nemčija od sedaj izgubila nad polovico podmornic od pričetka vojne. Nekateri krogi so mnenja, da so Nemci izgubili 35 podmornic, medtem ko uradni krogi zatrjujejo, da so jih izgubili le nekaj nad 30.

sednik vlade Cvetković ter se začel z njimi pogovarjati. Na vprašanje, kako je zadovoljen s sprejemom v Zagrebu, je predsednik vlade odgovoril: »Kakor vedno, odlično in sijajno.«

Na vprašanje, kako se je počutil snoti na prireditvi, je dejal predsednik vlade: »Odlično. Dovolj je, ako vam povem, da so dr. Mačka in mene ljudje z navdušenjem nosili na rokah.«

Predsednik vlade Cvetković je nato nadaljeval: »V Zagrebu je bilo isto navdušenje kakor v Nišu, kar nedvomno dokazuje, da je ljudstvo tako v Srbiji kakor na Hrvaškem sporazum popolnoma sprejelo. Za nas je glavno, da je ljudstvo sporazum sprejelo, da ga narod odobrava ter sledi naši politiki. To nam daje nove moči in voljo, da v tej smeri vztrajamo do kraja in da popolnoma izvedemo sporazum Srbov in Hrvatov tudi v oni drugi najvažnejši etapi, ki naj prinese narodu boljše življenjske pogoje.«

Predsednik vlade Cvetković je ostal z novinarji dalj časa v razgovoru. Točno ob 12 je prispel poseben voz na zagrebško železniško postajo.

„Ljudstvo na Hrvaškem in v Srbiji je sporazum v celoti odobrilo“

je izjavil predsednik vlade Dragiša Cvetković ob priliki slovesne blagoslovitve novega železnikega mostu pri Zagrebu

Zagreb, 3. dec. AA. Danes je bil slavnostno odprt in izročen prometni novi železniški most čez Savo pri Zagrebu. Lepi svečanosti so prisostvovali predsednik vlade Dragiša Cvetković, podpredsednik vlade dr. Vlado Maček, ban banovine Hrvatske dr. Ivo Subašić, več ministrov ter številno občinstvo mesta Zagreba. K otvoritvi mosta so gostje odpotovali s posebnim vlakom ob 11. dop. s zagrebške železniške postaje. Ze mnogo pred odhodom vlaka je bila na peronu zagrebške postaje zbrana velika množica meščanstva. Tu je bila tudi železničarska godba. Vlak, s katerim so se gostje odpeljali k mostu, je bil svečano okrašen. Lokomotiva vlaka, ki je pozneje vozil kot prvi čez most, je bila okrašena s cvetjem in zastavami. Nekoliko pred 11. uro je prispel na postajo predsednik vlade Dragiša Cvetković ter ministri Mihaldžić, Torbar, Marković, Cubrilović in drugi. Predsednika vlade in ministre je sprejel kot domačin prometni minister Beslić. Kmalu nato so prispeli podpredsednik vlade dr. Maček, ban banovine Hrvatske dr. Subašić, finančni minister Šutej in drugi. Prispel je tudi nadškof in hrvaški metropolit dr. Stepinac v spremstvu vseučiliškega profesorja msgr. Bakšića, pomočnik prometnega ministra inž. Šneler, podban dr. Krbeč, poveljenik mesta Zagreba Starčević, poveljnik topništva savske divizije general Pogačar kot zastopnik poveljnika mesta, poveljnik orožniške brigade general Tartaglia in drugi. Točno ob 11. je prispel na postajo odposlanec Nj. Vel. kralja general Nedeljković. Točno ob 11. je poseben voz z visokimi gosti odpeljal proti Savi. Ob začetku mosta je bil postavljen slavalok, okrašen z državnimi in hrvaškimi zastavami. Na slavaloku je bilo z ogromnimi črkami napisano: »Pozdravljata vas domači um in delo.« Vlak se je pred mostom ustavil. Na desni strani mosta je bil postavljen majhen oltar, na katerem se je vršil cerkveni obred, ki ga je opravil metropolit dr. Stepinac ob asistenci msgr. dr. Bakšića. Po cerkvenem obredu se je dr. Stepinac obrnil k odposlancu Nj. Vel. kralja, predsedniku vlade Dragiši Cvetkoviću in ostalim povabljenim z naslednjimi besedami: Ko sem blagoslavljal ta most, sem imel željo, da nam Vsemogočni pomore, da mi medtem, ko drugi narodi rušijo, obvarujemo z njegovo milostjo pred strahotami vojne našo domovino in da lahko v miru dalje delamo in gradimo.

Nato je govoril ravnatelj zagrebškega žel. ravnateljstva inž. Terček, ki se je obrnil k prometnemu ministru Besliću z besedami: Gospod ministar! Sporočam vam, da je most dogotovljen, da je strokovno preizkušen in da je sposoben za promet.

Govor prometnega ministra

Prometni minister Beslić je imel nato tale govor: Gospod odposlanec Nj. Vel. kralja, predsednik kr. vlade, podpredsednik kr. vlade, prezvisevi gospod nadškof, gospodje in dragi prijatelji! Preden predam ta most prometu, naj vam sporočim, da je ta most delo naših domačih sinov in da je izdelan iz našega domačega materiala. Vsi deli tega mosta so bili izdelani v tovarnah v Slavnskem Brodu, v Mariboru in na Jesenicah. Most je zgrajen iz močnega in odličnega jekla. Njegova tešina znaša 2700 ton ter je bilo izdanih za njegovo izdelavo 59,5 milijonov din. To je prvič, da je tako veliko delo bilo izdelano od naših ljudi, od naših inženirjev, naših delavcev in z našim domačim materialom. Vse, kar tu vidite, je delo naših narodnih sinov, Srbov, Hrvatov in Slovencev, katerih sodelovanje je prišlo tu tako srečno do izraza. Ko predajam ta most prometu, želimo vsi, da bi služil onim namenom in ciljem, ki si jih mi vsi želimo, naj služi lepši bodočnosti srbskega, hrvatskega in slovenskega naroda, naj služi srečni bodočnosti naše velike domovine kraljevine Jugoslavije in naj bo večni pomnik modre vladavine Nj. Vel. kralja Petra II. in dinastije Karadjordjevičev.

Nato se je prometni minister inž. Beslić obrnil k odposlancu Nj. Vel. kralja ter ga prosil, naj prereže trak, ter s tem izroči most rednemu prometu. Odposlanec Nj. Vel. kralja general Nedeljković je nato prerezal trak in objavil, da je most predan prometu. Takoj po teh svečanostih so predsednik vlade Cvetković, podpredsednik vlade dr. Maček in vsi ostali gostje stopili v vlak, ki je nato kot prvi vozil čez novi most. Vlak je peljal nekaj časa v smeri proti Sv. Klari, nakar se je s povabljenimi gosti vrnil na zagrebško železniško postajo.

Pomembne izjave

Za časa vožnje je skupina časnikarjev imela priliko govoriti s predsednikom kr. vlade in ministri. V vagonu, v katerem se je nahajal predsednik vlade, so bili tudi podpredsednik vlade dr. Maček, minister Cubrilović, Torbar in Mihaldžić ter druge osebnosti. Z novinarji se je prvi začel pogovarjati minister dr. Cubrilović, ki je dejal: »Lahko sporočite, da sta se predsednik vlade Dragiša Cvetković in dr. Maček na mostu poljubila, kar vam je najboljši dokaz, kako sta drug do drugega razpoložena.«

V tem trenutku je opazil novinarje tudi pred-

Vesti 4. decembra

Zaradi preteče nevarnosti pred Sovjetsko Rusijo je švedska vlada sklenila poklicati pod orožje nove letniške rezerviste.

40 novih nemških min je naplavilo morje na holandsko obalo. Holandske oblasti so mine dale pobrati in jih takoj po strokovnjakih uničiti.

Olimpijade, za katero so se Finci tako vneto pripravljali in zanjo dosti žrtvovali, letos ne bo, če bo vojna med Finsko in Sovjetsko Rusijo še dalj časa trajala. Tako je izjavil predsednik mednarodnega olimpijskega odbora grof Laiour, ki je tudi povedal, da je olimpijski odbor odklonil ameriško ponudbo za organizacijo olimpijade z razlogom, da bi evropski atleti ne mogli potovati v Ameriko.

Angleška podmornica »Tryet«, ki je pred štiri dni dnevno iskala zavetje v norveškem pristanišču Stavanger, je bila hitro popravljena in je že odplula iz pristanišča. Podmornico pa niso poškovala nobena nemška vojna ladja, pač pa so jo visoki valovi ob hudem viharju tako premetavali, da se je poškodovala.

Do hudih protisovjetskih manifestacij je prišlo danes v Kopenhagenu na Danskem. Manifestanti so vpili proti Sovjetski Rusiji in navdušeno vzklikali junaški Finci. Preden je mogla policija demonstrante razgnati, so ti s kamenjem razbili okna na sovjetskem poslanstvu.

Na zahodnem bojišču kot ponavadi ni bilo nobenih pomembnih dogodkov. V bližini Saarbrückna je streljalo topništvo, drugod pa je vladal mir. Tudi do zračnih borb ni prišlo, le nekaj ogledniških poletov sta izvršili obe letalstvi. Nekaj nemških letal pa je letelo nad vhodno Francijo.

Več ladij, ki vozijo po Donavi, je v zadnjem času kupila neka angleška ladjarska družba. Za njimi so prišli še Francozi. V romunskem pristanišču Konstanci je že 14 takih ladij, ki vozijo pod angleško in francosko zastavo.

Berlinska tehnična fakulteta je izvolila bolgarskega kralja Borisa za svojega častnega doktorja. Zato je v Sofijo prišel poseben odposlanec berlinske univerze in je diplomiral kralju Borisu.

Več nezanesljivih elementov so aretirali v Bolgariji in jih internirali v podeželju. Med njimi je nekaj pristašev Damjana Venčeva, zemleradnikov, največ pa komunistov. Bolgarska policija je prepričana, da so bili komunisti plačani iz tujine, ker so pri njih našli velike vsote tujega denarja.

Novo trgovinsko pogodbo z Nemčijo pripravlja Turčija. Turški trgovinski minister je imel včeraj dolg razgovor s tajnikom nemškega poslanstva v Ankari in nemškim trgovinskim atašejem. Turčija bo namreč zahtevala, da Nemčija plačuje večino blaga v gotovino.

Posebna madžarska trgovinska delegacija bo te dni odpotovala v Moskvo in se bo pogajala za novo trgovinsko pogodbo. Skupna meja, ki jo ima od srede septembra Madžarska s Sovjetsko Rusijo, narekuje potrebo, da se trgovinska izmenjava med obema državama na novo uredi.

Zivo sreba sta podražila Italija in Španija. Ki sta največji proizvajalki te dragocene rudnine, ki je nujno potrebna za izdelovanje eksplozivov. Ker je povpraševanje po živem srebru ogromno, sta Španija in Italija izkoristili priliko in cene povišali.

Anglija je začela kupovati v nevtralnih državah trgovske ladje. S tem hoče nadomestiti vse svoje izgube v vojni in omogočiti nemoten prevoz surovin in živeža iz vseh krajev sveta v domovino. Obenem pa angleške ladjedelnice z vso naglico grade nove trgovske ladje.

Nemčija ne bi mogla po angleškem mnenju sproti nadomestiti izgubljenih podmornic, katerih število se veča od dne do dne. Angleži pravijo, da morejo Nemci zgraditi tedensko le po dve podmornici, izgube jih pa na teden tri do štiri, kakor je bil napovedal že pred dvema mesecema Winston Churchill.

Veliko število šaljivih listov izdajajo francoski vojniki na fronti. Ti listi so vojakom v zabavo in vojaške oblasti jih ne ovirajo z nobeno ostro cenzuro. Dogaja se celo, da se vojaki duhovito šalijo iz vrhovnega poveljstva in iz svojih predstojnikov.

Belgija porabi dnevno 10 milijonov frankov za svojo mobilizacijo. Če bo to trajalo kar naprej se bo belgijski preračun končal z izgubo 10 milijard frankov. Tudi Švice bremene podobni izdatki, saj izda dnevno pet milijonov švicarskih frankov. Zato bo Švica razpisala nove davke in verjetno tudi vojno posojilo.

Papež bo posredoval za božično premirje

Rim, 3. decembra. b. Kakor pravijo na dobro obveščenih mestih, namerava sv. oče Pj. XII. za božične praznike predlagati premirje med vsemi evropskimi vojskujočimi se državami. V vatikanskih krogih se ni bilo mogoče dobiti potrditve za to vest.

Obrabljen trik sovjetske propagande

Helsinki, 3. dec. Finska vlada je izdala uradno poročilo, s katerim odločno zanika obdolžitve moskovskega radia, češ da je finska vojska že prvi dan sovražnosti uporabljala proti ruskim vojakom strupene pline. Finska vlada ne bo nikdar dala dovoljenja za uporabo strupenih plinov, ker zna držati besedo, ki jo je dala. Pač pa se boje, da ne bi ta že na zahodu porabljeni trik po zgledu svojih vrstnikov Sovjeti uporabili za to, da bi lahko začeli operirati s strupenimi plini, ko drugače ne morejo streti odpora junaškega finskega naroda. Nič nenavadnega ne bi bilo, če bi Rusija v svoji onemogli jezi uporabila to strašno sredstvo, da si izvojuje zmago.

Vogelni kamen »Bežigradskega doma« blagoslovljen

Ljubljana, dne 3. decembra.

Vrli bežigradski prosvetariji, ki so se zadnja leta morali v svojem prosvetnem delu zadovoljiti s skromnimi sobami, med katerimi je bila ena celo predelana iz hleva, so se letos lotili težke naloge, zgraditi bežigradski prosvetni res dostojno streho. Ni bilo malo žrtv in truda, še več pa korajže, zato ni čudno, da stoji zdaj v novem domu že do prvega nadstropja. Zato je bil danes tudi slovesno blagoslovljen vogelni kamen »Bežigradskega doma«.

Ob pol 11 dopoldne je bila sv. maša za številne dobrotnike »Bežigradskega doma« v cerkvi sv. Cirila in Metoda. Sv. mašo je daroval domači župnik g. p. Kazimir Zakrajšek. Udeležila se je je vsa številna bežigradska prosvetna družina. Ob 11 so se po maši zbrali bežigradski prosvetariji na stavbišču za cerkvijo, medtem ko je vrla poštarstva godba pod vodstvom občinskega svetnika g. Penka igrala krepke koračnice. Ko sta prišla boter, ljubljanski župan dr. Jure Adlešič in botra g. Franciška Bregarjeva, sta jima fantič in deklica izročila lepe slovenske šopke. Knezoškofa dr. Gregorja Razmana, zastop. bana inšpektorja Kranjca S., botra in botro ter topniškega generala gosp. Janeža in druge goste je nato pozdravil predsednik Stavbne zadruge ravnatelj St. Sušnik. Najprej se je zahvalil prevz. knezoškofu, ki je podaril svet za prosvetni dom, zatem pa botru in botri ter vsem dobrotnikom, ki so pomagali pri pogumem delu Bežigradcev. Pojasil je tudi, zakaj prav sedaj Bežigradi gradijo prosvetni dom, in orisal razmere, ki so privedle do tega, da se odločijo za ta pogumni korak, ne da bi hoteli iz, gubljati čas s kakšnimi zasilnimi rešitvami. Zatem je gđ. Lucija Pahor v imenu mladine po-

zdravila botro in botra, bežigradski pevski zbor pa je pod vodstvom L. Puša zapel kantato »Če Gospod ne zida hiše«.

Predsednik ljubljanske Prosvetne zveze, univ. profesor dr. Franc Lukman je v globoko zajetem govoru podčrtal najprej, da raste novi bežigradski prosvetni dom na božji njivi, kamor so več kakor 12 let legali k večnemu počitku ljubljanci. Prosvetni dom raste v sosesčini Baragovega zavetišča in v sosesčini cerkve, posvečene sv. Krištofu, Cirilu in Metodu. Za cerkvijo je tibo Navje, kjer so grobovi naših narodnih preporoditeljev. Ta sosesčina dovolj jasno dokazuje, kakšen duh naj se vseli v novi prosvetni dom, ki mu danes blagoslovljamo vogelni kamen. Strahote, ki jih doživlja Evropa, najbolj jasno izpričujejo potrebo, da mora sleherni prosvetno delo imeti svoj temelj v krščanski veri. Dom ob cerkvi treh Kristoscev, Krištofa, Cirila in Metoda, naj v bodočnosti jasno priča: mi nečemo teme brezboštva, mi hočemo k luči božji!

Prevz. knezoškof dr. Gregorij Rožman je nato ob asistenci duhovščine opravil blagoslovitvene molitve in zatem vzdal v vogelni kamen pšičico s spominsko listino, ki naj se pozni rodovom priča, v kakšnih stislih so se Bežigradiji lotili graditve prvega celotnega prosvetnega doma v Ljubljani. Po blagoslovitvi je akademik Bajt s klenimi besedami izrekel zahvalo vsem, ki so pripomogli, da je prireditelj tako lepo potekla. Na stavbišču je bilo zbranih namreč okrog 800 bežigradskih prosvetarjev, ki so z žarečimi očmi zasledovali lepo slovesnost in potem tudi z velikim navdušenjem šli za botro in botrom potrkati ob vogelni kamen in dodati svoj delež zbirki za prosvetni dom. Ne samo s prireditvijo, tudi s to zbirko so se vsi zelo lepo postavili.

Razstava umetniškega kluba »Lada« odprta

Razstavljenih je 119 del dvajsetih slikarjev in kiparjev različnih struj od najmlajših do najstarejših

Včeraj dopoldne ob 11. so se v Jakopičevem paviljonu zopet zbrali ljubitelji slikarske umetnosti in prisostvovali otvoritvi razstave našega najmlajšega umetniškega kluba »Lada«, ki pa po svojem obstoju sega skoraj v početke naše moderne likovne umetnosti.

Razstavo je odprl predsednik Kluba likovnih umetnikov g. Vavpotič s primernim nagovorom na navzoče ljubitelje slikarske umetnosti, ki jih je prišlo lepo število. V svojem nagovoru je med drugim omenil, da je »Lada« imela in še ima v svojem programu sodelovanje naših umetnikov v vseh štirih južnoslovenskih središčih. Spomnil se je prerano umrlega Koširja, s katerim smo Slovenci izgubili velik talent.

Kot zastopnik bana dr. M. Natlačenja je otvoritvi prisostvoval prosvetni šef dr. Sušnik Lovro, dalje zastopnik ljubljanskega župana dr. Adlešiča polkovnik Andrejka, predsednik Narodne galerije dr. Windischer Franc, Janez Zorman za upravo

Narodne galerije, dr. Švigelj za Advokatsko zbornico, Boris Kalin za Društvo slovenskih umetnikov, profesor Stane Kregar za Klub neodvisnih, dr. Pretner kot zastopnik mestnega muzeja in dr.

Razstavljenih je 119 del dvajsetih slikarjev in kiparjev. Po številu razstavljenih del vidimo, da je razstava velika, saj so dela razstavljena v vseh štirih sobah paviljona. Na razstavi so zastopani slikarji in kiparji različnih struj od najmlajših do najstarejših, tako Ferdo Vesel, ki je bil že pred vojno pobornik Ladinne ideje, in najstarejši kipar Ivan Zajec. Veliko zanimanje vzbujata sliko umrlega Franceta Koširja Ob domačem mlinu in Sorško polje, obe olje, v kateri je zli umetnik vso silo mladega ugašajočega življenja. Tudi on je bil eden najbolj gorečih pristaev ožitvorjenja slovenske »Lade«. Od del predstavljenih, pa tudi akvareli in radiranke so dobro zastopani.

Razstava je odprta vsak dan od 9. do 12. in je prav zaradi tega, ker so na njej zastopane vse struje in združuje vse tehnike, posebno zanimiva.

Lepa proslava 90 letnice Prešernove smrti

Belgrad, 3. decembra. m. Snoči so v dvorani Ruskega doma člani tukajšnjega Prosvetnega društva proslavili 90 letnico smrti pesnika dr. Franceta Prešerna. Belgrajski Slovenci so v častnem številu obiskali prireditelje, ki jo je prenašala tudi kratkovalovna radijska postaja YUA. Udeležila sta se je tudi belgrajski nadškof dr. Ujčić in senator Franc Smodej.

Po pozdravnih besedah g. Knafeljca je sledilo lepo predavanje o dr. Prešernu. Predaval je časnikar dr. Tine Debeljak. Zatem so člani belgrajskega Prosvetnega društva izvedli še ostali zanimiv spored.

Vojni minister akademikom, ki so se udeležili osvobodilnih bojev

Belgrad, 3. decembra. m. V dvorani Častniškega doma je bila danes svečana akademija skupljanskega dijaškega bataljona iz leta 1914. Akademije se je udeležil tudi kraljev zastopnik letalski polkovnik Miodrag Tomić, dalje vojni minister general Nedić, zunanji minister dr. Cincar-Marković in številni drugi odličniki.

Po pozdravnih besedah predsednika in člana dijaškega bataljona Smiljanica je govoril vojni minister general Nedić. V svojem govoru je poleg drugega dejal:

»Domovina mora biti pred vsem drugim. Za korist domovine se mora boriti vsak. Naj se ne pozabi, da v današnjih dneh more ostati svoboden in more biti gospodar svoje usode samo tisti narod, ki stavlja interese domovine na vse.«

Za njim je govoril rektor belgrajske univerze dr. Peter Mitlić, ki je v svojih izjavah izkazal priznanje akademski mladini, katera se je udeležila osvobodilnih bojev.

Zborovanje kovinarskih mojstrov v Ljubljani

Ljubljana, 3. decembra.

Sedanja evropska vojna je imela za posledico tudi to, da so se neverjetno podražile razne kovine v naši državi. Posebno Slovenija, ki je za dovoz skoraj slehernih kovin izključno navezana na ostalo državo in tujino, bridko občuti posledice te draginje. Ljubljanski odbor proti druginji je že pred desetimi dnevi dobil spomenico ljubljanskih kovinarskih obrtnikov, v kateri protestirajo proti podražitvi — največkrat neupravičeni — nujno potrebnih kovin, to je železa, bakra, cinka pa tudi raznih zlitin, kakor medenine, bronca itd. Zlatarji in urarji protestirajo proti podražitvi srebrnih zlitin, podražile so se razne živorebrne spojine, ki so zlasti v zdravilstvu zelo važne. Zelo važne kovine kositra pa sploh ni več v prometu, čeprav ga potrebuje tako mala kovinarska obrt, kakor tudi razne industrije. Kositer je v ceni tako hitro zrastle, da smo v Ljubljani v položaju, kakor bi bil kositer bolj dragocena kovina kot srebro. Dandanes imamo namreč na svetu dvoje glavnih producentov kositra, namreč Bolivijo, ki je zaprta, in pa angleški Malajski arhipel. Malaka je zaprta, ker je Anglija prepovedala vsak izvoz kositra, iz Bolivije pa uvoz tudi ni mogoč. Neverjetno draga sta postala v Ljubljani tudi nikel in krom.

Zaradi podražitve glavnih kovin: železa, bakra in cinka so imeli danes v Ljubljani zborovanje kovinarski obrtniki oziroma njihovi zastopniki iz vse Slovenije. Zborovanje je bilo v dvorani gozstovne pri »Sokolu«. Razni govorniki so se predvsem pritoževali na Kranjsko industrijsko družbo, ki je zadnje dni večkrat zaporedoma podražila železo za 20 par pri kilogramu, in to kar trikrat.

25 letnica rudniške ofenzive

Gornji Milanovac, 3. decembra. V okviru velike proslave 25 letnice rudniške ofenzive je včeraj bila tu svečana akademija. V veliki dvorani gimnazije se je ob 7. zvečer zbralo številno meščanstvo ter kmetje iz okolice, bojovniki — nositelji Karagorgijeve zvezde in albanske spomenice. Ob 7.15 so prispeli številni generali in poveljniki polkov, zastopniki občin in zastopniki številnih društev. General Petrović je govoril o zgodovinskem pomenu rudniške ofenzive. V svojem govoru je podrobno obrazložil to ofenzivo ter orisal stanje na našem in sovražnem bojišču. V začetku svojega govora je govoril o položaju posameznih armad ter o pripravljenosti naše in sovražne vojske. Sovražna vojska je bila mnogo močnejša ter bolj pripravljena. Velika razlika je bila tudi v številu topništva. Vendar stanje sovražnika ni bilo ugodno. Zveze so bile v zelo slabem stanju, tako da je preskrba sovražnih armad pri Suvoboru bila

obupna. Vojaki so stradali ter so po okoliških vaseh iskali hrane. Zaradi tega je bil sovražnik nepravilno ter je v takem stanju moral sprejeti naš napad. Trenutek za naš napad je bil mojstrsko izbran. Naša ofenziva je bila v polnem teku 3. decembra, 4. decembra pa so se sovražnikove sile že začele majati. Glavni del bitke je bil dne 5. decembra, ki mu je kmalu sledil sovražnikov polom. Sovražnik se je umaknil proti Belgradu ter končno izpraznil tudi Belgrad, v katerega so vkorakale naše čete na čelu s pokojnim kraljem Aleksandrom. Naše čete so preganjale sovražnika tudi v smeri proti Sabcu in Drini. Dne 15. decembra ni bilo nobenega sovražnega vojaka na našem ozemlju.

Učenci gimnazije so nato nastopili v več točkah, za kar so želi priznanje vseh prisotnih. Danes dopoldne se je slavnost nadaljevala s službo božjo, nato pa je bila odkrita spominska plošča na poslopju okrajnega sodišča.

Ljubljana od sobote čez nedeljo

Tole nenadno toplo vreme nam res ni prineslo nič dobrega. Živimo pač v dobi Miklavževih darov in tudi to kislo vreme moramo sprejeti ter se »troštati«, česar smo navajeni že od mladih dni. Kaj prida pa itak ne moremo več pričakovati od vremenarja, kajti smo že v času, ko se nam čudno zdi, če je lepo. Dežnikov smo se že res nekam odvaljili, pa je kar treba prijeti zanje.

Avtomobiliste so prikrajšali

Včeraj je stopila v veljavo uredba, po kateri ni dovoljeno, da bi osebni avtomobili vozili po mili volji kakor do sedaj. Na cestah se je posledica te uredbe takoj pokazala, ker je nastopilo nekako avtomobilsko zatišje. Za tistega, ki bi to uredbo kršil, so določene hude kazni in bo moral poseči precej globoko v žep, gotovo pa se bo premislil, preden bo zopet nastopil nedovoljeno potovanje. Avtomobilistom to seveda ni bog ve kaj po volji. Toda ubogemu črnu pešču in kolezarju pa kar prav hodi, ker se jim ni treba več ogibati in požirati jeze, ker se morajo izogibati »samofrcu«. To sta dva elementa, ki nimata za naš avtomobilizem nobenega smisla, zlasti poleti, ko morata prah na debelo požirati. Ta uredba velja samo za osebne avtomobile, dočim tovorni avtomobili in avtobusi niso nič prikrajšani in so avtobusne zveze še kot so bile.

Živ žav se je začel

Miklavžev semenj je v Ljubljani edina stvar, ki se začne nenapovedana in kjer ni nobenih slavnih smrtinikov, ko se začne. To je že v ustnem izročilu. Kadar se ta semenj začne, je Miklavž že v Ljubljani, čeprav še ni uradno nastopil. Miklavžovo razpoloženje dahne med velike in male. Največ veselja na semnju je seveda deležna naša nade, ki se vneto preriva in vpije. Matere in očete nimajo nobenega časa za kaj drugega. Ta drobiž, v kolikor še ni samostojen, neprestano rine v to vrtenje, kjer je za oči in zelodec vsega na pretek. Špiro tolikih dobrot vsak obljubi, da bo vedno, dokler bo tlačil to zemljo, priden, da se bo učil, da se ne bo nikdar več zlagal, da ne bo svojemu mlajšemu bratcu nikdar več zagnal žlice v glavo. Sveti Miklavž res poboljšuje svet. Toda škoda, da veliki pozabijo na to, kar so majhni obljubljali.

Dobrot je res toliko, da otroške oči ne vedo, kaj bi gledale. Zelja imajo pa toliko, da se skrbni materi ali očetu kar v glavi vrti in omahuječe roke težko najdejo dernarico.

Taki, ki jih je Bog »na kratko« pogledal, pa prodajajo. »Kupite šibo, gospod! Samo pol dinarja.« Janezek očeta posrpani pogleda, češ: saj sem priden. Oče se pa drži, kakor da bi bil na paradi. »Predrago!« reče. »No, pa vzemite dve šibi, dam ju za dinar. To pa vendar ni drago.« Janezek bo že dobil šibo, toda bolj tako kakor se gremo v visoki politiki: kriv bo sv. Miklavž, ta bogati Miklavž, ki ima za vse, ki prinaša velikim in majhnim veselje v srca.

Miklavževa nedelja

Marsikdo je v soboto odložil na nedeljo, saj je to Miklavževa nedelja, ko tudi trgovine ne počivajo in lahko kupiš, kar ti srce poželi. Ljudje so pridno posekali trgovine in nakupovali za Miklavža. Ta rabi zase, oni mora kupiti nekaj svojemu dobremu znanu. Kakšnemu »zaposlemlu pticu« taka nedelja tudi kar prav pride. Tudi trgovci se pohvalijo, ker nedelja se je dobro obmetala in zdi se, da že dolgo ni bilo takega prometa. Zlasti dopoldne so bile trgovine dobro obiskane in okrog desete ure je bil ponekod že kar drenj. Popoldne je bilo malo manj ljudi, ker vsak si je že dopoldne nakupil, popoldne pa je vsak porabil za razvedrilo. Kdor se še ni oskrbel, ta ima še dovolj prilike, saj sta še dva dneva, ko bo

Kje in kod hodi tolovaj Hace

Videli so ga na Dolenjskem, videli na Notranjskem

Mnogo piše dnevni tisk o Antonu Hacetu, mladem in drznem tolovaju. Koliko ima na vesti raznih vionih tatvin, ropov in umorov, bo pač končno dognala sodna preiskava. Je to nekaj notranjski Čaruga, star šele 23 let. Omenili smo že, da je začel že v mladih letih pohajkovati in krasti. Kaj lahko stori iz človeka nepremišljen očetov korak? Kakor nam pripovedujejo domačini iz Podcerkve in Loške doline, ga je oče hotel nekoč, ko je bil Tone še deček, preteptati. Pobegnil je zdoma in začel pohajkovati, beračiti in krasti. Ni bil deležen prave loške vzgoje.

»Policijski dnevnik« je imel zadnje čase skoraj vsak dan poročila o tolovaju Hacetu. Sedaj so ta poročila izostala. Tokrat je tolovaj Hace neznan kam odšel. Videli so ga, ko so bile njegove slike objavljene v dnevnem tisku, na Slatinskem, videli so ga na Gorenjskem in Dolenjskem. Nazadnje je prišlo tudi neko poročilo, da je pobegnil v Nemčijo, kar pa je zelo neverjetno, kajti prekrščenje naše severne meje je zelo težavno. Kakor nam poročajo, se tolovaj Hace bavi tudi s tihotapstvom saharina in kokaina, kar je zelo riskantno, toda dobičkanosno posel. Ima vedno dosti denarja in plačuje svoje prijatelje, znanee in druge ljudi, ki mu dajejo potuho, prav po kavalirsko. Njemu ni nič za jurja, saj je prepričan, da dobi potem vsako nagrado stotero povrnjeno. Tolovaj Tone Hace ima tudi navado, da vedno menja obleko in pokrivalo, včasih se pojavlja neobrit, drugič pa lepo po vsej brivski umetnosti počesan in obrit.

Prihajala so iz dolenjske strani poročila, da se je Hace pojavil tam in tam in da ima neke tudi svoje dekle, ki mu tajno nosi vsa poročila in se zlasti zanima, kaj vse pišejo o njem dnevni kronisti in časopisi. To dekle pokuplja vedno vse časopise, ki kaj o njem pišejo. Dostikrat je prav

Smrt pod kupom žamanja

Cerknica, 1. decembra.

Ni še pozabljena nesreča, ki se je zgodila pred nekaj tedni, ko je v Cerkniškem jezeru utonil mladi Dolenjevačan France Petrovič, že se je v isti vasi zgodila zopet nesreča, ki je zahtevala življenje komaj dveletne Mlinarjeve hčerke.

V četrtek popoldne so Mlinarjevi pripeljali voz žamanja na svoje dvorišče ter vse skupaj prevrnili, da jim tako ni bilo treba žamanja razkladati.

Ker male deklice dolgo časa ni bilo domov, so šli pogledat k sosedovim, toda ker male tam ni bilo, so zaslužili nesrečo in to tem bolj, ker teče blizu hiše potok. Šli so ter pregledali strugo tam okrog, a male je niso mogli najti.

Tedaj pa je nekdo pomislil, kaj če ni male pokrilo žamenje. S pomočjo sosedov so razmetali kup žamanja, in nudi se jim je strašen prizor. Pod žamenjem je ležala mala hčerka, seveda mrtva.

Kako se je zgodila nesreča, nihče ne ve, brzokone pa je prav v trenutku, ko so voz prevrnili, otrok prišel k drugi strani, in ga je žamenje pokrilo, ne da bi pri tem deklica dala kakšen glas.

Zdi se nam pa vseeno, da pri vsaj mali pažnji do tako žalostne nesreče ne bi prišlo.

hvaležen za časopisna poročila in se zna potem po njih ravnavati. Toda past mu je že nastavljalna in fant se bo enkrat vjel, kajti treba je opozoriti, da bodo tudi strogo kaznovani vsi oni, ki mu dajejo potuho. Ima drugače dobro organizirano tolpo tatov in razbojnikov in rokomavh Dimež ga skoraj ne doseže v njegovih trikih, kako se je treba skrivati pred oblastmi in kako je treba nastopati proti ljudem, stanujočim na samoti.

Te dni smo prešli iz Notranjske, prav od Slatinske trga pri Ložu kratko poročilo, da se je Hace pojavil v Loški dolini in da ga je več ljudi videlo. Moramo reči in izjaviti, da so drugače Hacerovi bratje in oče prav mirni, pošteni in delovni ljudje. Oče Matevž je že star in je svoje posestvo izročil prvemu sinu. Vsi pridno delajo in garajo za vsakdanji kruh, le Tone se je izmislil. Naj Tone, tako pravijo tam v Loški dolini, sam napravi konec svojim tolovajstvom in se lepo prijavi sodišču, da vsaj opere čast poštene rodbine.

Nekateri fantje z vso odločnostjo zatrjujejo, da so ga te dni videli doma v Podcerkvi, to pomeni, ko je odhajal preko Ulake zopet v druge kraje. Kratko je vsakogar pozdravil: »Lahko noč!« in tolovaj je izginil. Loški orožniki stalno opredujejo za njim, toda ne morejo ga dobiti. Zanimivo je to, da je pred meseci izvršil tudi v teh krajih nekaj tatvin. Sam se rad postavlja, da je pravi »boljševik«, ki bo vse pokončal.

Njegova rodbina je zelo poštena. Po domače pravijo pri njih »pri Mežnarjevih«, kajti hiša stoji pri cerkvi in pokopališču, kamor pokopavajo Starotranjci, Podcerkveci, Danci in drugi vsje mrljice. Cerkvica je bila svojčas obdana s lepim lipovim gajem in si je res vsakdo želel miren počitek na pokopališču, obdanem z visokimi stoletnimi lipami. Nazadnje pravijo, da bodo v kratkem tolovaja prijeli in izročili sodišču, da izreče svojo sodbo.

Od tu in tam

Temelje za novo palačo gradbenega ministrstva so blagoslovili v Belgradu v prisotnosti gradbenega ministra dr. Miha Kreka. Uradi gradbenega ministrstva so se do sedaj nahajali v treh zasebnih zgradbah, za katere je morala država plačevati letno skoraj pol milijona dinarjev najemnine. Že zaradi tega se je pokazalo za potrebno, da se zgradi samostojno poslopje, v katerem bodo zbrani vsi uradi ministrstva. Letos junija so se začela prva dela na prostoru 2200 kvadr. metrov. Palača bo imela prizemlje z zavetiščem proti zračnim napadom za 400 oseb, potem mezzanin in pet nadstropij. Po pogodbi bo palača zgrajena do avgusta prihodnjega leta.

Družba »Jugoslovansko jeklo d. d.« si je te dni izvolila novo upravo, v katero so prišli zastopniki trgovskega, vojnega in prometnega ministrstva, zastopnik Hipotekarne banke in Prve hrvatske štedionice ter župan občine Donji Vakuf v Bosni. Obenem je bilo sklenjeno, da se delniška glavica poveča od sedanjih 200 milijonov na 800 milijonov. »Jugoslovansko jeklo d. d.« združuje več velikih državnih železarn in premogovnikov v osrčju Bosne.

Iz žalosti za svojo ženo je izvršil harakiri kmet Mišo Kapuran iz vasi Kraljevice pri Zenici. Pred letom mu je umrla žena. Mož je postal potem zelo molčeč in samotarski. Ko se mu je poročila hči in se preselila v sosednjo vas, je šel Mišo kmalu k njej in jo prosil, naj se preseli nazaj v njegovo hišo. Toda tudi v tej družini se ni ogrel. Zmerom je taval in jadikoval, češ da ne more živeti brez svoje žene. Ob eni izmed takih prilik je starec potegnil velik nož in si vpril bčerke in zeta razparal trebuh. Nesrečnika so prepeljali v bolnišnico, vendar pa najbrž ne bo prenesel težkih poškodb.

Štiri jugoslovanske tovarne ladje so v zadnjem tednu ustavili Angleži in jih odvlekli na Malto. Zadržane je bila ladja Zetske plovidbe »Lovčica«, katere je vozila iz Grčije v Split tovar lešnikov, fig in mandarin iz romunskega pristanišča Konstante. V bližini grške obale pa jo je dohitela angleška torpedovka in jo odvlekla na Malto zaradi pregleda tovora. Enako se je prej zgodilo še s tremi drugimi jugoslovanskimi ladjami, ki so se morale podvreči natančni kontroli v angleškem pristanišču. Kakor pa javljajo, so angleške oblasti že dale dovoljenje, da ladje odplujejo v jugoslovanska pristanišča, ker niso imele nobenega takega tovora, ki bi ga Angleži zaznamovali kot vojno tihotapsko blago.

Šest dni je trajala svatba in svatbena gostija pri bogatem gostilničarju Miji Liču iz Sokobanja v Srbiji. Gostilničar je namreč oženil svojega edinega sina z bogato nevesto. K svatbeni gostiji se je zbralo 600 ljudi, ki so se šest dni nepretrgoma gostili. Zato pa so tudi pospravili »pod streho« čez sto kokoši in gosi, 30 ovac, 35 prašičev, dva vola in 1 teleta. Svatje so se selili od ženinevega na nevestin dom in spet nazaj. Koliko so pa spili, pa poročilo ne navaja. Tako bogate svatbe tamkajšnji ljudje že dolgo ne pomnijo.

Se bolj razkošno svatbo pa je priredil oni dan muslimanski veljak Sinan Bajram iz Drenice v Metohiji, kjer so bili doma znani kačaki. Bajram je silno bogat mož in je zato za svojega najstarejšega sina iskal tudi primerno nevesto. Našel jo je pri daljnem sorodniku bivšega albanskega kralja Ahmeda Zoga pri Nedžmedinu Saitoviću. Za odkup neveste je moral plačati sto jurjev. Po starem muslimanskem običaju so šli klicarji na delo in sklicali skupaj ogromno število svatov, ki so se potem vrstili v 7 km dolg sprevod in spremljali ženino, ko je šel iskat nevesto. Spotoma so streljali in ko so prišli pred nevestin dom, so vsi skupaj ustrelili. Sam ženin je jahal na čelu sprevoda na najbolj poskočnem žrebcu in nosil čez ramo obešeno puško. Ko so izprosil nevesto, so jo odpeljali na ženin dom brez feredže na obrazu, čeprav to nasprotuje predpisom muslimanske vere. Spet se je razvil dolg sprevod do ženinevega doma, kjer je muslimanski poroki poleg neštetiht svatov prisostvovali tudi 17 hodč. Naslednjega dne se je začela svatba, ki je v današnjih časih kaj redka. Jedlo in pilo se je toliko časa, dokler so svatje sploh držali.

Stari predsednik radikalne stranke Aca Stanojević je podal pred dnevi izjavo, v kateri je izrazil svoje nezadovoljstvo nad akcijo pravosodnega ministra dr. Markovića, kateri si je bil nadel nalogo, da bo skušal združiti vse raztresene udeležence radikalne stranke. Stari Aca Stanojević je dejal, da on zaupa le svojemu glavnemu odboru, ki je ostal zvest načelom radikalne stranke in je zato tudi tem ljudem poveljati prijavo za uradno dovolitev radikalne stranke. Aca Stanojević je dejal, da je dr. Marković delal popolnoma na svojo pest in da ni nikdar dobil od njega kako pritrldino izjavo.

Dosmrtno rento je določila nemška vlada v dvi po sezonskem delavcu, katerega je blizu Kolna ubila strela. Doma blizu Čakovca, je ostala vdova z dvema otrokoma. Te dni pa jo je obvestilo nemško poslanstvo, da je nemška vlada določila njej in otrokoma dosmrtno rento v znesku 68 mark mesečno. V našem denarju bi dalo to okrog 980 din. Vdova bo tako preskrbljena do smrti, če se med tem časom ne bo zgodilo kaj nepričakovane...

Udeleženci konference kmetijskih organizacij v donavski banovini so izdali spomenico, v kateri ponovno vladajo za novo ureditev kmečkih dolgov. Oni predlagajo, da bi bilo potrebno zbrisati vse dolgove tistim kmetovalcem, ki imajo do 5 hektarjev zemlje, ostalim, ki imajo do 50 hektarjev, pa bi bilo treba izbrisati toliko, da bi dolgovci znasli največ polovico vrednosti posestva. Obenem bi se določilo, da se odplačevanje dolgov podaljša na 25 let in bi se morala obrestna mera zmanjšati na 2,5%. Dalje naj bi dajala Narodna banka 25% evoj. jih kreditov na razpolago kmetijstvu in sicer pod ugodnimi pogoji. Najboljše je, če da Narodna banka kmetijske kredite za polovično obrestno mero. Le tako se bo dalo rešiti naše najbolj pereče vprašanje, namreč rešitev našega kmeta. Na koncu pa bi morala vlada izdati tudi predpise za zaščito minimuma kmečke posesti, da se prepreči drobljenje kmečkih posestev. Podobno uredbo je že izdala banovina Hrvatska.

Strašen zločin iz maščevanja so izvršili trije mladi bratje Tanasijevići iz Trebinja v Hercegovini. Tanasijevići in Šiškovići so se zaradi žive meje epri. Oče Tanasijević je slednjič svojim trem sinovom, 20 letnemu Jolu, 17 letnemu Savu in 15 letnemu Dragu ukazal, naj nekje počakajo na Šiškoviće in prvega, katerega srečajo, ubijejo. Fantiči so šli jutraj na prežo ter ujeli 19 letno Darinko. Zgrabili so jo in jo kot žival zaklali, nato pa voo razrezali. Orožniki so morilce kmalu prijeli, z nji-mi vred pa zverinega očeta, ki je sinovom ukazal izvršiti zločin in jim je v ta namen kupil tudi tri ostre nože.

»Ali imate dobrépoljske igrače?«

Ljubljana, 3. decembra.

Miklavž se bliža in tudi Jezušček se že pripravlja za pot. Dva otroška praznika, ko pričakujemo mlada srca, da se jim izpolnijo želje, ki so jih morda na skrivaj že zaupala kakšnemu okornemu pisemcu... Gorak pulover je že lepa stvar, tudi par volnenih nogavic ni, da bi jih zametal. Toda čez igrače jih pa ni darov...

Otroška želja po igrah je povsem naravna. Igrača otroku ni zgolj razvedrilo. Temeljna zmošta je, če kdo tako misli. Igrača je otroku učilo, je pripomoček za razvoj njegovih sposobnosti, je orodje za njegovo »delo«. Zakaj otrokovo igranje je resnično delo, delo seveda v razmerju otrokove razvojne stopnje in duševnosti. Kdor torej kupuje otroku igrače, mu ne poskrbi samo za veselje, marveč vrši s tem na njem resnično vzgojno delo. Kupovanje igrače je torej vse prej ko razmetavanje denarja. Samo eno je važno: prava igrača in o pravem času. Ločiti nam je namreč med dobrimi in slabimi igračami: med vzgojno dobrimi in vzgojno ničvrednimi ali slabimi igračami, med kvalitativno dobrimi in kvalitativno slabimi igračami. Važno pa je tudi drugo: igrača mora ustrezati starosti in razvojni stopnji otroka, sicer je zgrešena, brezpomembna, včasih celo kvarna. Kupovanje igrače zato ni tako lahka stvar in treba je dobro poznati otroka, če mu hočemo z igračo ustreči in posebno še — koristiti.

Trgovine z igračami so posebno te dni na debelo natrpale svoje izlozbe z igračami. Od praznega kiča — o, koliko ga je! — pa do polnovrednih igrač se pasejo željne otroške oči. Po nekaterih izlozbah ga menda ni predmeta, ki bi ne bil uvožen od naših sosedov... Zato pa vzbujajo po nekaterih izlozbah upravičeno pozornost igrače, ki so obiskovalcem lesenskega veleseja že znane: predvsem izdelki iz lesa, igrače, ki jih odlikuje izrazito otroška oblika, resnična umetniška zasnova in že na prvi pogled vidna skrbna in trpežna izdelava. Vsem tem odlikam pa se pridružeta še dve: te igrače so domače, slovenske izdelke, in niso trgovski predmet zasebnega podjetnika, marveč zadržni proizvod enega izmed najprejnejših predelov naše zemlje.

Za poznavalca igrače, za skrbne starše in dobre vzgojitelje so dobrépoljske igrače, ki so se pojavile pred enim letom, danes že pojem za vzgojno neoporečno, umetniško dovršeno in kakovostno nedosežno igračo. Lani smo videli dobrépoljske igrače le še poredkoma, dasi so si zavzele doberšen del trga celo na jugu naše države in v samem Belgradu. Letos z veseljem ugotavljamo, da se je število izlozb z dobrépoljskimi igračami v Ljubljani znatno pomnožilo. Prepričani smo, da si utirajo dobrépoljske igrače pot tudi izven Ljubljane po slovenskem podeželju.

Z izdelovanjem igrač so začeli naši Dobrépolci na pobudo svojega župnika g. duh. svetnika Antona Mrkuna, ki ima v g. kaplanu Nachtigalu vnetega pomočnika. Pod vodstvom kiparja g. Fr. Repiča se je začel lani tečaj za izdelovanje lesenih igrač, pod vodstvom strokovne učiteljice gđe. Horvatičeve pa tečaj za izdelovanje tekstilnih igrač (punčk in živali iz blaga). Vsem izdelkom je znal g. Repič vtisniti visokovredno umetniško noto. Fantje delajo danes po stalnih predlogih že celo vrsto različnih predmetov popolnoma samostojno. Dekleta so se spopetela posvetila izdelovanju lutk v pristnih slovenskih in ostalih jugoslovanskih narodnih nošah. Danes razpolagajo z 19 različnimi tipi slovenskih narodnih noš (par — fant in dekle) in okoli 30 drugimi jugoslovanskimi narodnimi nošami. Lotila so se pa tudi pravih igrač — živalce vseh vrst iz najrazličnejših vrst blaga in pa lutk v različnih oblekah.

Letos se je obrat na Vidmu (Videm-Dobrépolje) močno razširil in izpopolnil. Ustanovili so produktivno in prodajno zadrugo lesnih in tekstil-

nih izdelkov in igrač z imenom »Razvoj«, ki je organizirala proizvodnjo in zlasti prodajo. Številni najmodernejši stroji in stari Prosvetnem domu olajšujejo in pospešujejo izdelavo lesenih igrač, za katere je gradivo, žlahtna bukovina, pri roki. — Velesejnske razstave so povzdignile zanimanje za dobrépoljske igrače. Lepa vrsta potnikov odpira jugoslovansko tržišče. Ako bi imela zadruga kaj več denarja, bi z lahko zavzela ves trg v naši državi, vsaj z lesenimi igračami. Saj nudijo Dobrépolci nad 60 različnih serijsko izdelanih tipov lesenih igrač, tako: konje v različnih velikostih, psičke, zajce, mačke, race, peteline, kamele, srne, kozle, mickey-miske, medvede, nato nedosežne lokomotive, vagonce, traktorje, parne valjarje, avtomobile, tovarne avte, avtobuse, dalje zibelke, postelje za punčke, potem smotno sestavljene kocke za zidanje v različnih serijah in naposled prekrasne gugalne konje, ki na našem trgu nimajo para. Vse te lesene igrače so iz bukovine lesa, kolesa tečejo na trdnih vijajnih oseh (ne kakor pri kičastih hrvatskih izdelkih, kjer je os navaden, površno zabit žebelj), harve in laki so prvovrstni in popolnoma nestrupeni ter prenesejo vsakršno umivanje. Če že ne upoštevamo prekrasnih linij, je kvaliteta teh igrač res taka, da se postavlja dostojno ob stran prav vsakemu tujemu izdelku. Tudi največjega pusteča med odraslimi očarajo ti pisani predmeti! Zastonj te igrače sicer niso, ker tudi biti ne morejo. Dobiš pa v Dobrépoljah 16 cm dolgo lokomotivo že za 6 din, leseno muco ali raco celo za manj. In če izvzamemo velikega gugalnega konja, je najdražja med temi izdelki velika, 43 cm dolga lokomotiva z 10 kolesi, ki velja 45 din. Prav toliko boš dal za velik tovarni avto. Vse drugo je cenejše.

Izdelava figurin v narodnih nošah ni našla pravega odziva. To je škoda, ker bi takile pari bili na moč dostojen okras vsake boljše sobe, da ne govorimo o naših hotelih, penzionih itd. Nekoliko laglje prodirajo živalce iz različnega blaga, ki pa imajo opravlja s hudo inozemsko konkurenco, zlasti s Steiffovimi izdelki. Cene teh živalce so različne in vse prej ko pretirane. Volnena piščančka dobiš že za 5 din, velikanski, 50 cm visok kvačkan pes velja seveda 150 din, 65 cm visok medved za 136 din. Vse druge različne živalce so znatno cenejše: levi, zajčki, muce, žirafe, veve-riče, osli, slopi, kamele, gosi in prešički... Vsega zaznamujejo nad 30 različnih predmetov te vrste. Dolga je tudi vrsta različnih punčk (okoli 40), ki so jih spravila na trg dobrépoljska dekleta. So to punčke iz celuloide (ki jih morajo seveda kupiti, da jih lahko oblečejo), potem punčke z glavo iz lepene in s trupom iz blaga, naposled pa punčke, ki so popolnoma iz blaga. Cena punčkam se giblje od 5,25 do 78 din. Vse oblečke so ročno delo dobrépoljskih deklet.

V zadnjem času so začela dekleta izdelovati tudi razne vezanine, fantje pa so poskrbeli za kitarski tečaj in zdaj že čisto samostojno izdelujejo izvrstne in cenene kitare. Preprosta kitara stane okoli 150 din. Tudi izrezovanja plastičnih reklamnih žrk iz lesa, celuloide in lepene ko se lotili. Mladi rod torej odlaga slabo rentabilno krošnjo, tudi ne more misliti več na izseljevanje. Segajemo zato s skrbno pobudo svojih voditeljev po modernih možnostih zaslužka. Ne dvomimo, da bodo Dobrépolci na ta način prišli do stalnega in lepega zaslužka, ki so ga tako kravabo potrebn.

Prav je, da zavedna slovenska javnost to vé in pri svojih nakupih to upošteva. Zavračajmo tuje blago, če imamo v isti kvaliteti in celo boljše domače blago. Trgovci se ravna po povpraševanju. Zato naj vsakdo, kdor te dni kupuje igrače za svoje male, v trgovini najprej vpraša: »Ali imate dobrépoljske igrače?«

Našim otrokom domače igrače — to naj bo geslo danes bolj ko kdaj prej.

Iz Gorice, s Krasa in iz Trsta

Trst in zopora nemškega izvoza

Odločitev Anglije in Francije, da Nemčiji zaradi njenega načina vojskovanja na morju zaprejo za izvoz pomorske poti, je zadelo v precejšni meri tudi Italijo. Zato je popolnoma razumljivo, zakaj je italijansko časopisje v zadnjih dneh precej ostro nastopilo proti tej angleško-francoski odločitvi. Izvoz nemškega blaga bo od 4. decembra dalje, torej že od jutri, po morski poti onemogočen in bo s tem zaprt tudi izdaten vir dohodkov, ki jih je Nemčija doslej imela od svojega izvoza. Neposredno s tem pa bodo občutno prizadeta tudi tista pristanišča, ki so doslej v veliki meri živele od tranzita, usmerjenega preko njih. In takšna pristanišča niso samo tista, ki leže ob nemškem morju, pač pa tudi nekatera druga, kamor ima nemški izvoz tudi svoj odtok, čeprav do njih po suhem. Med pristanišča te vrste spada predvsem tudi Trst. Tu ne prihaja dosti v poštev italijanski notranji promet, pač pa v prvi vrsti tranzitni promet iz Nemčije v prekomorske kraje. Od vsega blaga, kar ga je zadnje čase prihajalo v tržaško pristanišče, je bilo do 70 odstotkov nemškega. To blago je bilo skoraj izključno namenjeno prekomorskim krajem, torej ne Italiji. To pristanišče je že tako zadet precej hud udarec s priključitvijo Avstrije k Nemčiji, kajti od tedaj dalje se je nemški izvoz usmerjal v vedno večji meri v nemška severna in severozahodna pristanišča. Ker pa bodo trgovske ladje, ki bi nameravale izvažati nemško blago iz teh severnih pristanišč, v mnogo večji nevarnosti, bi se skoraj zelo verjetno, da bodo Nemci skušali najti pot svojemu blagu do varnejših morij, med katere brez dvoma spada Jadran. To bi se prav gotovo zgodilo, četudi ta nemški izvoz ne bi bil namenjen v prekomorske kraje, torej v tiste, do katerih bi nemške trgovske ladje ne mogle več brez največje nevarnosti, da jih bo sovražna brodogojstvo ujelo in blago zaplenilo, ali pa potopilo. Tudi če bi nemške trgovske ladje lahko prišle mimo Italije, jim to ne bi dosti pomagalo, kajti v druge dežele sveta bi bilo treba iti ali skozi Gibraltar, ali pa skozi Sueški prekop. Tod skozi pa je ob sedanjih razmerah še dosti bolj nemogoče, kakor iz severnih nemških pristanišč, odkoder bi kakšna nemška trgovska ladja na vse zadnje morda le ušla angleškim in francoskim pomorskim silam.

Zaradi vsega tega ni čudno, če so tržaški gospodarski krogi v velikih skrbah, kaj bo s tem pristaniščem, če niti po tej poti Nemci ne bodo več mogli pošiljati svojega izvoznega blaga v svet. V tem primeru bi zastal tudi tu skoraj ves pomorski promet, kar ne bi bilo v škodo samo Nemčiji in kraji, kamor bi bilo blago namenjeno, pač pa tudi Italiji, ki ima od tega tranzitnega prometa gotovo precej koristi, poleg tega pa bi ta zastoj prinesel občutno škodo tudi tržaškim gospodarstvenikom samim, da ne omenjamo nesreče, ki bi se zadelo pristaniške delavce in mornarje. Težko je reči, da bi se Italija mogla izogniti tej nesreči, ki grozi tistemu njenemu pristanišču, kateremu je posebno v zadnjih časih posvečala

toliko svoje pozornosti in mu skušala preskrbeti v gospodarskem oziru zanesljivo zaledje. Brez tega zaledja Trst mora izgubiti kot pristanišče mnogo na svojem pomenu, ki ga italijanski pomorski promet, predvsem za izvoz italijanskega blaga, zaradi svoje obrobne lege ne more priti dosti v poštev.

Vse zaloge surovih kož in usnja morajo prigrasiti trgovci po vsej Italiji. Izjeme v tem seveda tudi v Juljski krajini niso delali. Rok za prijavo te vrste zalog je bil osem dni. Na vse zadnje pa te prijave same na sebi še ne bi bile tako huda reč, če ne bi bil v zvezi s tem izdan še drug odlok, mnogo hušji od prvega. Brez posebnega dovoljenja namreč nihče niti več ne sme prodajati surovih kož in usnja.

Pri vsakem kosilu ali večerji v gostilni dobi odslej v Italiji vsak gost na mizo tudi četrta litra vina. To vino je vrčevano v jedi sami in ga torej ni treba posebej plačati, prav tako kakor ga ni bilo treba posebej naročiti. Na ta način skušajo delati v Italiji reklamo za svoje vino in s tem ljudi odvaditi, da bi pili tuja vina in po ne-potrebnem dajali zaslužek tuji državi. Ljudem naj bi se v bodoče ne delo več »imenito« piti na primer tokajca, španskega ali kakšna druga tuja vina.

Pri slikanju si je dovolil prehoditi šalo neki delavec iz Marezzig. Ko se je dal skupno z nekaterimi drugimi delavci slikati, je pri tem držal na prsih srp in kladivo — znak komunistov. Za to šalo so zvedeli hitro tudi karabinerji, kar je imelo za posledico, da so fanta odvedli na svojo postajo v zapor. To spet priča, da v zadnjem času v Italiji s komunisti ne postopajo preveč v rokavicah in da te »blagovestnike« z rdečega vzhoda pridno spravljajo na varno, da ne bi preveč pripravljali »terena«.

Radijski aparat so poklonile fašistične oblasti vaščanom iz Vrabč nad Št. Vidom. Namenile so ga fašistični vzgoji. Vrabčani bodo po njem poslušali predvsem govore fašističnih veljakov, poleg tega pa tudi predavanja o kmetijstvu.

Okoli 20.000 vagonov jugoslovanskega premoga bo dobila do meseca maja prihodnjega leta Italija na podlagi sporazuma, ki je bil sklenjen pred kratkim med člani jugoslovansko-italijanskega stalnega ožjega gospodarskega odbora. Večina tega premoga bo iz Slovenije.

Mariborsko gledališče

Ponedeljek, 4. decembra: Zaprt. Torej, 5. decembra ob 20: »Lepa Vida«, Red A. Avtor pri premieri. Pri sobotni premieri: »Lepe Vede« bo navzoč tudi njen avtor in naš zaslužni skladatelj Rista Savin, Friderik Širca, general v p. Vsebinska opera »Lepa Vida« bo natiskana na gledaliških lepkih, ki jih prodajajo biljeterji. Ker je zlasti pri operah vsebina mnogim nerazumljiva, jim bo ta kratki opis dohajaj na odru gotovo dobrodošel. Harfa pri »Lepi Vidi«. Kakor pri vseh večjih operah, sodeluje tudi pri tej krasni domači operi priznani mariborski umetnik na harfi g. Lukež.

Radio

Program Radio Ljubljana

Ponedeljek, 4. decembra: 7 Jutrnji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Po naši domovini (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Opoldanski koncert Radijskega orkestra — 14 Poročila — 15 Zdravstveno mladostno društvo: Bistvo nepojasne nagobe (g. dr. Ant. Brečko) — 15.30 Nekaj pesmi iz opte. »Pri naši kočli« (Jara Beneš, plošče) — 15.40 Mesečni slovnostni pregled (g. prof. Fr. Vodnik) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura — 19.40 Objave — 19.50 Več manire — brez zamero (g. Fr. Govekar) — 20 Prens iz Zagreba: Večer skladatelja Jakova Gotovca. Sodelujejo: Zagrebška filharmonija, zbor glasbene akademije, člani opernega zbora, Marijana Radov, Josip Križaj in Leo Mirković. Dirigira skladatelj. — 22 Napovedi, poročila — 22.15 V oddih igra Radijski orkester.

Torek, 5. decembra: 7 Jutrnji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 11 Solaka ura: Kaj pa bo Miklavž prinesel. Razgovor otrok bežigradske poskuse, vodi g. Miroslav Zor — 12 Glasbene slike (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Opoldanski koncert Radijskega orkestra — 14 Poročila — 16.30 Miklavževanje za otroke: a) J. Boon: Sveti Miklavž in divji mož. Igra, izvajajo člani radijske igr. družine b) Nastop sv. Miklavža — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura — 19.40 Objave — 19.50 Deset minut zabave — 20 Koncert Miklavževih darov. Poje gđe. Nuša Kristanova, igra Radijski orkester — 20 Napovedi in poročila — 22.15 Miklavž govori odraslim.

Drugi programi

Ponedeljek, 4. decembra: Belgrad-Zagreb: 20 Gotovčev večer — Bratislava: 20 Spenoigra, 21.45 Slovenske melodrame — Sofija: 20 Simf. konc. — Beromünster: 19.40 Ork. konc. — 21 Izseljenška oddaja — Budimpešta: 20.10 Haydn, Beethoven konc. — 22.05 Olg. ork. — Bukarešta: 19.15 Pl. gl. — 21.30 Zbor — Stockholm: 19.40 Vok. konc. — 20.20 Oktet — 22.30 Ork. in zborovski konc. — Trst-Milan: 17.15 Violina, 21 Simf. vok. konc. — Rim-Bari: 21 Koralni konc. — Florence: 20.30 Igra — London: 20.40 Mozartove skladbe — Oslo: 20.10 Pisan konc. — 21.30 Pjanino, 22.15 Zbor — Reykjavik: 20.20 Dueti, 21.40 Vok. konc., 22.30 Polindna gl. — Sottens: 20 Igra, 22 Ork. konc.

Ljubljansko gledališče

Drama — Začetek ob 20:

Ponedeljek, 4. dec.: Zaprt. Torek, 5. decembra ob 15: »Snežulčica«. Drugi nastop sv. Miklavža in obdarovanje otrok. Znižane cene.

Sreda, 6. dec.: Zaprt.

Opera — Začetek ob 20:

Ponedeljek, 4. dec.: Zaprt. Torek, 5. dec.: Zaprt. Sreda, 6. dec.: Gorenjski slavček. Red Sreda.

»Snežulčica« in Miklavž v drami. V torek popoldne bo mladinsko predstavo Pavla Golie »Snežulčica« z Ančko Levarjevo v naslovni vlogi, obiskal tudi sv. Miklavž s svojim številnim, lepim spremetvom, in bo otroke, ki bodo pri predstavi, tudi obdaroval. Darila je poslati najkasneje do začetka predstave, t. j. do 3 popoldne k vratarju v dramo. Eventualna navodila ali opozorila otrokom, ki naj jih Miklavž pouči, je priložiti na posebnem listku poleg imena k darilu.

Obvestila

O povišanju ceni mleka. Obveščamo, da se naša naše obvestilo samo na člane Mlekarskega društva za Ljubljano in okolico ter njihove odjemalce, katere prosimo, da navedeno ceno 2,50 din za liter lojalno vzamejo na znanje. — Mlekarsko društvo za Ljubljano in okolico.

30-letnica ustanovitve Zveze jugoslovanskih železničarjev. L. 1909 so ustanovili slovenski železničarji v Trstu svoje stanovsko društvo na jugoslovanskih zamisli. Društvo je že ob ustanovitvi moralo prestati trde preizkušnje, ker ni bilo po godu niti internacionalnim krogom, niti tedanji nemški upravi. Po prevratu se je iz JZZ osnovalo današnje Združenje jugoslovanskih narodnih železničarjev in brodarjev, ki je danes najmočnejša stanovska organizacija v Jugoslaviji. Proslavo 30-letnega jubileja bo izvedla ljubljanska oblastna uprava UNJBZ v nedeljo, dne 10. decembra t. l. pod pokroviteljstvom ministra za promet inž. Nikola Blesiča. V častnem predsedstvu so pomočnik ministra zapromet inž. M. Šneler, generalni direktor JZŽ inž. Nikola Djurič, oba njegova pomočnika inž. Rudolf Cugmus in inž. Milan Jojič, ljubljanski direktor inž. Rudolf Kavčič in njegov pomočnik g. Franc Hojs. Slavnostno zborovanje bo v dvorani kina »Sloga« s pričetkom ob 10. Članom UNJBZ in njihovim svojem, ki se bodo udeležili proslave je dovoljena brezplačna voznina v Ljubljano in nazaj.

Krščansko žensko društvo je povabilo sv. Miklavža, da pride v torek, 5. t. m. ob pol 5 v belo dvorano Uniona obiskat pridne matke. Glede obdaritve naj se sglasio svoji žestga dne v isti dvorani med 11. in 13. ur.

Razstava »Lade« v Jakopičevem paviljonu je dnevno odprta od 9—13. Trajala bo do vstetega 23. decembra. Ne zamudite ogledati si jo pravosčasno.

Zimske počitnice za šolsko mladino. Državna šolska poliklinika v Ljubljani priredi za čas božičnih počitnic za srednje in osnovnošolsko mladino zimsko počitniško kolonijo, v zvezi s smučkim tečajem. Prošnje za znižana mesta naj edinešolci vlagajo na Državni šolski polikliniki v Ljubljani do 12. t. m. letotam se dobe tudi vsa nadaljna pojasnila.

Murska Sobota

Praznik zedinjenja v M. Soboti. Narodni praznik je bil praznovan prav na svečan način. Ob 9 dopoldne je bila v farni cerkvi služba božja. Mašo je daroval domači župnik g. Vojkovič. Pri maši so bili vsi oblastni zastopniki, zastopnik naše vojske poveljniki mesta, zastopniki Fantovskih odsekov in Dekliških krožkov, gasilska četa ter zastopniki ostalih ustanov in društev. Pred cerkvijo je bila postrojena častna četa, ki je izkazovala komandantu mesta čast.

Po maši je bila proslava v prosvetnem domu, katere so se udeležili vsi zastopniki. Med njimi je bilo opaziti poleg ostalih okrajnega načelnika dr. Bratina, komandanta mesta, ravnatelja gimnazije, soboškega župana in druge odličnike. Dvorana je bila nabit polna.

Proslava se je začela z recitacijo. Nato je meddruštveni pevski zbor, kjer so pretežno cerkveni pevci, zgor pod vodstvom g. sodnika Grma dve pesmi: »Gor čez Izar« in »Dobro jutro«. Po tej točki je imel bivši poslanec za soboški okraj g. Bajlec govoro o pomenu praznika. Za zaključek je sledila državna himna.

Po proslavi je bila slavnostna seja občine Murska Sobota, kateri so prav tako prisostvovali vsi odličniki. Poleg tega pa so imeli tudi šole in ostala soboška društva svoje proslave. Te proslave, ki so bile izraz ljubezni in zvestobe do slovenskega naroda in močne skupne domovine Jugoslavije, so močan razkaz, da živijo na skrajni vzhodni meji naše ožje domovine ljudje, ki so pripravljene vse žrtvovati za svojo državo.

Šport čez nedeljo

Gradjanski - BSK 1:1 (1:0)

Prvič se je zgodilo, da BSK na tujem igrišču z boljšo igro ni zmagal

Zagreb, 3. decembra.

Danes se je odigrala na igrišču Gradjanskega pred približno 8000 gledalci nogometna tekma med najboljšim hrvaškim in najboljšim srbskim klubom, Gradjanskim in BSK-om. Tekma se je končala z neodločenim izidom z 1:1, prvi polčas pa z zmago Gradjanskega 1:0. Gradjanski danes ni izpolnil pričakovanj. Po številnih prvenstvenih tekmah, ki jih je odlično odigral, je danes kar nekaj razočaral. Edini Glaser je igral tako odlično, kakor doslej menda še nikdar. Bil je naravnost fenomenalen. Branil je takšne strele, pri katerih so igralci žogo že videli v mreži, v resnici pa je običajno zanesljivo v Glaserjevih rokah. Danes je Glaser spet dokazal, da je brez dvoma najboljši vratar v državi. Če ne bi nastopil pri današnji igri, bi moralo moštvo Gradjanskega oditi z igrišča s težko izgubo, kajti vsi ostali igralci so bili danes mnogo slabši kot navadno. Posebno slab je bil Lechner. Wölfl je moral igrati četrtega krilca, pri čemer je trpel napad. Med napadom in krilsko vrsto je zjela praznina, ki jo je znal BSK dobro izkoristiti. Hügl od Gradjanskega ni več v svoji stari formi. Tudi Jazbec danes ni navdušil. Antolkovič je dosegel sicer lep gol, a je bilo to tudi vse. BSK je igral mnogo boljše. Gledalci ne

bi odšli razočarani z igrišča, če bi BSK danes igro dobil. Najboljši v BSK-ovih vrstah je bil Lechner. Bil je pravi virtuoz in je to brez dvoma najboljši krilec v državi. Dubac je igral elabo. BSK-ov vratar ni imel mnogo posla. V napadu sta se Božovič in Vujadinovič mnogo prizadevala, toda Glaser je očistil vse. Glišovič se je oddaljil z golom.

Tekmo je sodil Dunajčan Beranek na škodo obeh strani.

V prvem polčasu je Gradjanski še nekam igral. Antolkovič je že v 11. minuti s silno bombo iz dvajset metrov daljave presenetil BSK-ovega vratarja. 1:0 za Gradjanski. To je bil prvi uspeh domačih. Pričakovati je bilo, da bo Gradjanski zaigral še z večjim zaletom, toda to se ni zgodilo. BSK je prevzel igro v svoje roke. Gradjanski je začel vedno bolj popuščati. V drugem polčasu so se Zagrebčani samo še branili. Le tu in tam so prišli kdaj pred vrata gostov. Treba pa je poudariti, da so bili vsi napadi Zagrebčanov zelo nevarni, posebno, kadar so se igralci Gradjanskega približali vratom nasprotnika. Zapekali pa so vseeno dve nenavadno lepi priložnosti.

Danes se je prvič zgodilo, da BSK kljub svoji boljši igri na tujem igrišču ni zmagal.

Čakovčani so se odcepili od slovenske nogometne zveze

Čakovec, 3. dec.

Na pobudo Hrvaške nogometne zveze so se začeli pogajanja med zastop. te zveze in predstavniki Čakoveškega športnega kluba ter Gradjanskega iz Čakovca. Ta dva kluba sta igrala vino vlog v Jugoslovanski nogometni zvezi. Sedanja pogajanja so imela namen, da se Čakovčani vrnejo ali v Zagrebško nogometno zvezo ali pa v Belgrajsko nogometno zvezo.

Včeraj je bila v Čakovcu seja Čakoveškega SK, na kateri je bil sprejet sklep, da se Čakovčani odcepijo od Slovenske nogometne zveze in pridejo v Hrvaško nogometno zvezo. Prvenstvene nogometne tekme, ki so v teku, bodo Čakovčani odigrali še v sklopu Slovenske nogometne zveze.

Jugoslavija — Hašk 1:1 (0:1)

Belgrad, 3. decembra.

Dvoboj med najboljšim srbskim in drugim najboljšim hrvaškim klubom je ostal po napeti igri neodločen. Izid tekme odgovarja vsaj približno poteku igre same. Jugoslavija je igrala sicer za spoznanje boljše kot pa zagrebški akademiki, vendar te svoje prednosti ni mogla številčno izraziti. Prvi polčas je sicer pripadal bolj Hašku, zato je pa v drugem polčasu Jugoslavija vseobilo prevladovala na polju. Igra v celoti gledalcev ni zadovoljila. Bila je preveč mrtva, na drugi strani pa so morda Belgrajčani tudi že preveč razvajeni.

Kratek pregled slovenske atletike

Lap in nagel napredek naše atletike v odnosu s Srbi in Hrvati

Rojstno leto slovenske atletike je l. 1915. Tedaj je ravnatelj Kolinske tovarne v Ljubljani Pukelj začel zbirati okoli sebe in v okoli taktarnega edinega športnega kluba SK Ilirije dijake in jih vadi v raznih športnih panogah. Pukelj je bil bivši prvak v Češko-slovaški in je bil obenem tudi dober športni učitelj. Toda svetovna vojna je prišla prehitro. Zato iz predvojne dobe tudi nimamo nikakih točnih podatkov o stvarnih uspehih prvih slovenskih atletov.

Po prevratu v letu 1918. je prišel v Ljubljano kot član francoske razmejilne komisije mladi podporočnik Brouste, ki je bil navdušen športnik. Ta francoski častnik — odlični skakač s palico, metalec in tekač — je na bivšem športnem prostoru SK Ilirije poleg pivovarne Union začel navduševati mladino, ki je tedaj natepavala žogo tudi za atletiko. Sem, ki ga je zasedal mladi francoski podporočnik, je pognalo kali. Vedno več mladine se je začelo navduševati za atletski šport in tako imamo v okviru prvega športnega tedna v Ljubljani l. 1920. prvo slovensko atletsko prvenstvo. Na tem prvenstvu je tedaj nastopilo 105 tekmovalcev, ki so s svojim propagandnim nastopom še povečali zanimanje za atletski šport, čeprav so se tedaj nekateri skeptiki videli v tem le nezasišano in smešno norence. Prvi slovenski atletski rekorderji so dosegli naslednje uspehe: Slavko Pretnar je bil petkratni slovenski prvak in je dosegel v posameznih disciplinah naslednje uspehe: skok v višino z mesta 125 cm, tek na 110 m preko zaprek 19,2 sek., tek na 100 m 12,1 sek., skok v daljavo 525 cm, v teku na 400 m 62 sek., je bil najboljši Ljubo Vidmajer; isti je tudi zmagal v metu kopja z 34 m. V skoku v višino je zmagal s 149 cm Beneš, isti tudi v skoku s palico s 255 cm. V metu diska pa je bil prvi slovenski prvak inž. Bloudek, še dandanes najzaslužnejši slovenski športnik in propagator športnega gibanja v Sloveniji. Bloudek je vrzel disk 29,95 m.

Po tem prvem nastopu slovenskih atletov so sledile vedno večje atletske prireditve, pri katerih so slovenski atleti merili svoje moči tudi z drugimi atleti. Najbližji so nam bili seveda Hrvati. Z njimi smo Slovenci kaj kmalu navezali redne športne odnose. Posamezni športni klubi, ki so dotlej gojili samo nogometno igro, so začeli uvajati v svoje klube tudi atletiko in Ilirija, do tedaj še brezkonkurenčni klub, je začela dobivati tudi doma ostrejšje konkurence. Atletske sekcije so se začele ustanavljati ne samo v Ljubljani, ampak tudi drugod. V Ljubljani je tedaj Ilirija

dobila najprej v Jadranu, nato pa še v Primorju na atletiki kmalu nevarne nasprotnike. Atletske sekcije pri posameznih klubih so začele rasti kot gobe po dežju. Toda že v prvih začetkih naše atletike, vidimo značilno potezo v primeri z ostalim športnim razvojem atletike v Jugoslaviji. Slovencem so že tedaj vse bolj ležale tekaške discipline. Slovenski atleti so postali že tedaj najboljši tekači, tako na kratkih, kakor na srednjih in dolгих progah. Znameniti tekači tedanjih dni, Perpar, Valtrič, Deržaj, Kregelj in drugi, so zmagovali tedaj ne samo na jugoslovanskih državnih prvenstvih, ampak tudi na tujih igriščih v inozemstvu. Manj pa slovenske atletke so zanimala discipline metov. V disciplini metov smo že tedaj zaostajali za Hrvati in Srbi. Isto sliko lahko opazujemo še danes in v teku vsega razvoja naše atletike. Seveda bi bilo pri tem popolnoma napačno misliti, da slovenska atletika ni dala nobenega dobrega metalca ali skakača. Jugoslovanska atletika reprezentanca bi bila danes nemogoča brez odličnega kladivarja inž. Milana Stepišnika, kopljaša Mauserja in skakača Martinija. S prejšnjo trditvijo hočemo povedati le toliko, da imamo v slovenski atletiki vsak čas dobro zamenjavo za tekače, dočim v disciplinah metov, nimamo tako dobrih in tako številnih naslednikov. Pripomniti pa moram, da se danes tudi že v tem pogledu obrača mnogo na bolje.

Uspehe slovenskih atletov v odnosu s Srbi in Hrvati primerjamo lahko najbolj z dvema tribojema glavnih sedežev atletskega športa v Jugoslaviji Ljubljane, Zagreba in Belgrada. Prvi triboj l. 1937. v Ljubljani so slovenski atleti odločili jasno v svojo korist. Nič drugače ni bilo letos v Zagrebu. Tudi drugič so zmagali slovenski atleti in to ne samo v triboiu mest, ampak tudi v posameznih dvobojih z Zagrebom oziroma z Belgradom. Ti dve zmagi sta najlepši zmagi slovenske atletike in tudi najjasnejše predstavljata visoko stopnjo slovenske atletike v Jugoslaviji.

Zdi se nam odveč naštevati posamezne uspehe slovenskih atletov v zadnjih desetih letih. Dejstvo je, da slovenska atletika napreduje in da je ta napredek tudi viden. Nekaj statistike pa nam naj pokaže notranje delo slovenskih atletskih klubov. Slovenski atleti so danes zbrani v 26 atletskih klubih s 750 verificiranimi člani, ki goje atletiko. Posamezni slovenski atletski klubi so večkrat priborili državno prvenstvo, njihovi člani pa imajo tudi še danes več državnih rekordov. V zadnjih letih je bil v tej smeri daleč najuspešnejši slovenski klub ASK Primorje. V zadnjem času pa se s svojimi atleti tudi močno postavlja SK Planina. To sta trenutno

Zimsko-športni spored ministrstva za telesno vzgojo

Zaradi propagande smučarskega športa v Jugoslaviji je minister za telesno vzgojo g. Jevrem Tomič odobril nekaj smučarskih tečajev. Naloga teh tečajev bo, da dvignejo višino našega smučarstva, povečajo število tekmovalcev itd. Ministrstvo bo zato priredilo tekmovalne in mladinske propagandne smučarske tečaje.

Za tekmovalce sta predvidena dva tečaja in sicer moški in ženski. Moški tečaj bo za smučski tek, ženski pa za alpsko kombinacijo. Oba ta dva tečaja bosta v zimskih središčih v Sloveniji. V ta tečaj bodo sprejeti tekmovalci, ki so že reprezentirali našo državo zunaj in tudi oni tekmovalci, ki so se s svojimi uspehi dvignili tako visoko, da bodo lahko kmalu nadomestili starejše tekmovalce.

Občni zbor kolesarjev ŽSK Hermesa

Včeraj dopoldne je bil občni zbor kolesarske sekcije »Hermesa«, ki se ga je udeležil tudi predsednik ljubljanske kolesarske podzveze g. Vosperek, predsednik kolesarskega kluba »Zarjec« g. Plankar in znani kolesarski športnik in poveljnik kolesarskega bataljona g. podpolkovnik Josip Jaklič. Od centralnega odbora kluba je bil prisoten g. Lukežič. Po pozdravnih besedah načelnika g. Otrina, v katerih je nazorno orisal sekcijko delovanje in pravkar preživljajoče razmere celotnega našega športa, kakor tudi cilje in naloge, ki naše športne delavce čakajo v bodočnosti. Podal je tudi tajniško poročilo. Po blagajniškem poročilu g. Skofa, je sledilo obširno poročilo tehničnega referenta. Iz tega poročila vidimo, kakšne požrtovalne mlade moči so na raznih prireditvah zastopale naše slovenske kolesarstvo. Kot najuspešnejši dirkač sekcije se je v minulih sezonah izkazal znani slovenski kolesar Ivan Petercel, ki je ob sestavljanju reprezentančne liste desetice najboljših dirkačev v državi za preteklo sezono zasedel četrto mesto. Ta izvrstni dirkač se je izborno držal v šestdnevni krožni vožnji po južni Srbiji. Na državnem prvenstvu iz Zagreba v Ljubljano je zasedel četrto mesto. Pozneje pa se je ugotovilo, da je bil opeharjen za celo minuto in bi moral doseči tretje mesto. Razen omenjenih uspehov, je dosegel tudi prvo mesto pri zvezdni vožnji iz Ljubljane v Celje, v gorski vožnji na Rašico itd. Prav lepe uspehe je žel tudi sekcijki dirkač Pavel Premk, ki se je razen zmage pri podveznem prvenstvu uspešno udeleževal še mnogo drugih nastopov. Zmagal je na prireditvi olimpijskega dneva in tudi na podutški krožni vožnji se je izvrstno držal. Tema dvema dirkačema so v borbi za sekcijske barve stali ob strani še Kačič, Stibernik, Grabner, Kelšin, Branko Škrli in drugi, ki so dosegli večje ali manjše uspehe. Po kratkem poročilu gospodarja Znidariča, je bila staremu odboru izrečena razrešnica. Pri novih volitvah so bili poleg članov starega odbora izvoljeni še novi odborniki. Pri služajnostih je sekcija izpolnila še svojo obljubo pri sekcijkih prireditvah v Gameljah in na gradila nekatere dirkače. Sprejetih je bilo nato za uspešnejše kolesarsko udejstvovanje

Propagandni mladinski tečaji pa bodo imeli nalogo, da širijo smučarski šport med mladino. Na te tečaje bo sprejeta predvsem šolska in izvenšolska mladina. Tečajev bo več in sicer v naslednjih mestih: na Kopaoniku, na Durmitorju, na Crepoljskem na Besni Kobili, na Šar planini, na Pohorju in v Mojstrani. Vsi ti tečaji bodo organizirani v soglasju s ministrom prosvete in s sodelovanjem učiteljev onih mest, kjer se bodo ti tečaji vršili. Vsi udeleženci mladinskih smučarskih tečajev bodo dobili od ministrstva smuče, čevlje in hrano, stanovali bodo pa doma.

Vse te tečaje bodo vodili strokovni referenti ministrstva za telesno vzgojo, trenerje za tekmovalne tečaje bodo vodili naši znani reprezentativci za smučarski tek Franc Smodelj in Tone Dečman. Trenerja za ženski tečaj za alpsko kombinacijo bo ministrstvo določilo naknadno in sicer v soglasju z Jugoslovansko zimsko športno zvezo.

v splošnem še nekaj predlogov, ki naj pridejo v pretres v bodočem občnem zboru ljubljanske podzveze.

Tek čez drn in strn

Ljubljana, 3. decembra.

Danes je bil prirejen gozdni tek pod Streliščem na Večni poti, kjer je bil tudi start in cilj. Tekmovanje je priredil smučarski klub SSK Reka s precejšnjo udeležbo tekmovalcev. Tekmovalna proga je bila speljana pod Streliščem na Večni poti do gozda, tu pa je zavila levo navzdol preko Glinščice, ob potoku nekaj časa navzgor, zopet nazaj čez Glinščico, nato po travniku v gozd, prečkala Večno pot, po Brnovem gozdu navzgor, na rebru Rožnika ter nazaj pod Strelišče.

Proga, ki naj bi bila dolga 3000 m, je bila skoraj 2000 m daljša.

Tekmovalci so bili razdeljeni v dve skupini. Seniorji so tekli daljšo progo, približno 10.000 m in ne 6000 m, juniorji pa 5000 m in ne 3000 m, kakor je bilo napovedano v razpisu. Naporna in povrhu še daljša proga je mnogo vplivala na čas in tudi tekmovalce precej utrudila.

Rezultati so bili naslednji: Juniorji: 1. Dobrave (Ilirija) 21.38, 2. Drovečnik (Lj.) 21.52, 3. Megušar (Il.) 21.53, 4. Mikuš (Lj.), 5. Bašir (Sokol), 6. Drganc (Sokol).

Tekači na daljšo progo so precej časa tekli skupaj. V Brnovem gozdu pa se je grupa razlagala. Na vodstvo je prišel Starman D., ki je po rebru navzgor dobil precej naskoka. Pred Streliščem pa ga je dohitel Kren, nato prehitel in s precejšnjim naskokom pred ostalimi zmagal.

Rezultati so bili naslednji: 1. Kren (Lj.) 42.03, 2. Starman (Lj.) 45.14, 3. Jerman (Planina) 46.20, 4. Hvale (Reka), 5. Metlar (Lj.), 6. Zupančič (Reka), 7. Vršaj (Reka).

Prva dva plasirana tekmovalca vsake skupine sta prejela spominske diplome. K.O.

Nemčija — Slovaška 3:1

Polčas: 0:0

Bačka — Vojvodina 4:3

»N' mav čez izaro«

Začetek zimske prosvetne sezone med koroškimi Slovenci

Po odobritvi novih pravil slovenskih prosvetnih društev na Koroškem so sedaj začela društva sklicivati občne zore, ki bodo tudi s strani članstva odobrila nove smernice za kulturno samopomoč na Koroškem. Tako so za začetek decembra napovedani občni zbori slovenskih prosvetnih društev v Bilčovsu, Zelezni Kapli in Škocijanu, preteklo nedeljo pa se je vršil občni zbor slovenskega kulturnega društva v Selah. Prireditelj je bila zelo dobro obiskana. Kljub temu, da je mnogo slovenskih fantov trenutno v vojaški suknji, se je obnega zbora udeležilo nad 80 članov slovenskega društva. Na vabilo odbora je zboru prisostvoval tudi zastopnik narodno socialistične stranke učitelj g. Slamanik, ki pa k izvajanju govornikov ni zavzel nobenega stališča. Občni zbor je potekel v znamenju pripravljenosti za bodoče delo in, če bo potrebno, tudi za bodoče žrtve. Zborovanje je otvoril marljiv tajnik Lojze Čebul, nato pa je podal besedo bodočemu predsedniku društva Janku Grudnu. Ta je v jedrnatih besedah orisal pomen prosvetnega dela za ohranitev slovenske kulture in slovenskega značaja ter zastavil svojo moško besedo, da bo društvu posvetil vse svoje sile. Sledil je govor tajnika Slovenske prosvetne zveze, ki je po orisu Velike Nemčije, njenega ustroja in osnov narodnega socializma naglasil, da se hočejo koroški Slovenci poslužiti vseh, v pravih slovenskih kulturnih društev odobrenih kulturnih svobod in tako v samopomoči podpreti, da se nikdar ne bodo odrekli pravici do lastne slovenske kulture. »Predvsem hočemo ljubosumno čuvati in gojiti našo materino besedo, posodo slovenskega duha in slovenske svojstvenosti, da vsaj nekoliko odpomoremo nedostatkom našega narodnega položaja.« Odločni govor članice Mieke

tudi najmočnejša atletska kluba v Sloveniji.

Za konec atletskega pregleda podajamo še naslednjo pripombo: Boljši razvoj slovenske atletike je odvisen od pravilne organizacije. Atletski šport danes ni več nekaj privilegij mestne mladine. Nekaj naših prvenstvenih atletov nam kaže, da imamo pri nas na deželi mnogo talentov, ki ostajajo neizkoriščeni. Organizacijo slovenske atletike bo torej treba v tej smeri dopolniti in zainteresirati za atletski šport čim več mladine.

Olipove pa je izzvenel v zaprisego zvestobe materinski. Volitve so potrdile Janka Grudna za vodjo društva in še šest njegovih sotrudnikov. — Prireditelj je zaključila ubrana pesem fantov Selanov.

Koroški slovenski fantje pišejo z bojišča

Zadnji »Koroški Slovenci« objavlja pismo vojakov Slovencev, ki pišejo z zapadne fronte. Med drugim se v pismu glasi: »Kakor doma tudi tukaj še ni popolnoma zamrla slovenska beseda. Preradi pokramljamo v svoji domači govorici. Tu in tam se oglasi v našem krogu tudi slovenska pesem. Tako sta se pred dnevi, ko je bil tako imenovani »Kameradschaftsabend«, oglasila dva koroška slovenska fanta ter pred kompanijo in častniki zapela prelepo »N' mav čez izaro«. Vsem se je pesem zelo dopadla, vse je ploskalo, posebno pa so bili navdušeni domačini. Pa smo znali svojo pesem tudi zagovarjati kot narodno himno koroških Slovencev. Še vi rojaki doma se ne strašite in ohranite slovensko korajžlo!«

Drobne

4. decembra bodo zopet po vsej državi šteli živino. Po rezultatih tega štetja se bo ravnala bodoča prehranjevalna politika, po njih se bodo tudi sodile bodoče potrebe živinoreje.

Prosvetni minister je odredil, da se bo v bodoče tudi na srednjih šolah predavalo o nemškem pravu. Za koroške šole je v letošnjem zimskem trimestru v ta namen določenih 5 ur pouka.

S 1. januarjem 1940 bodo občine lahko uvedle poseben občinski davek na nekatere alkoholne pijače, pa tudi na kavo, čaj in mineralno vodo. Izvzeto je pivo in mleko. Novi davek bo znašal pet do deset odstotkov dosedanje prodajne cene v gostilnah.

Kmečki fantje, ki so določeni za to, da prevzamejo po očetih posestva, bodo morali položiti posebne izpite, da so zares usposobljeni voditi kmečko gospodarstvo. Za ta izpit je predpisana štiriletna praksa na posestvu, kmetijska šola in potrjeno o politični zanesljivosti.

Nemški otroški vrtci v slovenskem delu Koroške, ki so bili doslej uvedeni samo za poletni čas, se pretvarjajo v trajne, celoletne ustanove.